

DKSiW-K-I-093-6/2016

Warszawa, dnia 29 stycznia 2016 r.

Egz. Nr 1

Pan
podinsp. Sławomir Litwin
Komendant Miejski Policji w Częstochowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

z kontroli zrealizowanej w trybie zwykłym, ujętej w *Planie kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 2015 r.*, pod tytułem *Działania Policji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, przeprowadzonej w Komendzie Miejskiej Policji w Częstochowie, z siedzibą w Częstochowie przy ul. ks. Jerzego Popiełuszki 5¹.

Czynności kontrolne przeprowadzono od dnia 30 września 2015 r. do dnia 30 października 2015 r.², na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej³ przez zespół kontrolerów MSW w składzie:

Kierownik zespołu kontrolerów	– Helena Podgórska, główny specjalista w Departamencie Kontroli, Skarg i Wniosków MSW, na podstawie upoważnienia nr 67/2015 z dnia 28 września 2015 r.
Członek zespołu kontrolerów	– Jarogniew Łoniewski, główny specjalista w Departamencie Kontroli, Skarg i Wniosków MSW, na podstawie upoważnienia nr 68/2015 z dnia 28 września 2015 r.

Zakres kontroli obejmował następujące zagadnienia:

1. Przygotowanie funkcjonariuszy Policji do realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz realizacji procedury „Niebieskie Karty”⁴.
2. Sposób realizacji procedury „Niebieskie Karty” przez funkcjonariuszy Policji.
3. Sposób reakcji przełożonych na informacje dotyczące przemocy w rodzinie funkcjonariusza.

Celem kontroli była ocena działań podejmowanych przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności prawidłowości realizacji procedury⁵ przez policjantów pełniących służbę w Komendzie Miejskiej Policji w Częstochowie, a także reakcji organów Policji na

¹ Zwanej dalej również KMP w Częstochowie lub Komendą.

² W siedzibie KMP w Częstochowie czynności kontrolne były prowadzone w okresie 12-20 października 2015 r.

³ Dz. U. Nr 185, poz. 1092 – zwana dalej również ustawą o kontroli.

⁴ Zwanej dalej również procedurą NK.

⁵ Określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245) – zwanym dalej również rozporządzeniem w sprawie procedury „Niebieskie Karty”.

przejawy przemocy w rodzinach funkcjonariuszy. Poza tym, celem kontroli było dokonanie oceny procesu przygotowania funkcjonariuszy Policji do wykonywania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Kontrolą został objęty okres od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 30 września 2015 r.

W oparciu o przekazane przez Komendanta Miejskiego Policji w Częstochowie dane ustalono, że w 2014 r. na terenie działania KMP w Częstochowie przeprowadzono 5206 interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie oraz wszczęto 1706 procedur NK. W powyższym zakresie kontrola została przeprowadzona na celowo wybranej do kontroli próbie, która obejmowała 59 interwencji, tj. 1,13 % wszystkich podjętych interwencji domowych oraz 28 teczek zagadnieniowych „Przemoc w rodzinie”⁶, w których zgromadzono dokumentację dotyczącą 68 wszczętych procedur⁷, tj. 3,98 % wszczętych przez jednostkę kontrolowaną procedur NK.

Od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 30 września 2015 r. na terenie działania KMP w Częstochowie, w rodzinach funkcjonariuszy Policji przeprowadzono 10 interwencji domowych, w wyniku których wszczęto 13 procedur NK⁸ oraz założono 7 teczek zagadnieniowych dotyczących stwierdzonych przypadków przemocy w rodzinach policyjnych. W zakresie przemocy w rodzinach policyjnych kontrolą objęto wszystkie interwencje przeprowadzone przez Policję i teczkę zagadnieniową założoną w wyniku wszczętych procedur NK.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego **pozytywnie mimo nieprawidłowości**⁹ oceniono działania podejmowane przez Komendę Miejską Policji w Częstochowie w zakresie przygotowywania funkcjonariuszy Policji do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz realizacji procedury NK, a także sposób realizacji ww. procedury wobec policjantów – sprawców przemocy w rodzinie i reakcję ich przełożonych na informacje o wszczęciu w związku z tym procedury NK¹⁰. Pozytywnie oceniono działania kierownictwa Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie zmierzające do podniesienia profesjonalizmu funkcjonariuszy wszczynających i prowadzących procedurę NK, a także działania mające na celu zapobieganie i eliminowanie nieprawidłowości w zakresie prowadzenia interwencji, wszczynania i realizacji ww. procedury. Pozytywnie oceniono również działania, których celem było podniesienie skuteczności sprawowanego nadzoru nad rzetelnym stosowaniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹¹, rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, wytycznych nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty”¹² oraz zaleceń wydanych przez KWP w Katowicach.

⁶ Zwanych dalej również teczkami zagadnieniowymi lub teczkami.

⁷ W celu uzyskania kompletnego obrazu kontrolowanego obszaru, dokonując wyboru interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie, wzięto pod uwagę sposób ich zakończenia, tj.: założenie NK/niezałożenie NK. Natomiast w odniesieniu do wszczętych przez Policję procedur „Niebieskie Karty” kierowano się nw. kryteriami:

- NK założona przez funkcjonariuszy Policji,
- najwyższa liczba interwencji domowych podjętych w stosunku do jednej rodziny,
- najwyższa liczba NK założonych dla jednej rodziny.

W zakresie prowadzenia interwencji domowych, wszczynania i realizacji procedury „Niebieskie Karty”, kontrolą objęto działania podejmowane przez Komisariaty Policji funkcjonujące na terenie miasta Częstochowa.

⁸ W 9 przypadkach policjanci zostali wskazani jako sprawcy przemocy w rodzinie, w pozostałych 4 sprawach policjanci zostali wskazani jako ofiary przemocy.

⁹ Przyjęto następującą skalę ocen: ocena pozytywna, ocena pozytywna mimo nieprawidłowości, ocena negatywna.

¹⁰ Z zastosowaniem kryteriów kontroli, wynikających z ustawy o kontroli, takich jak: legalność, celowość i rzetelność.

¹¹ Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm., zwanej dalej ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

¹² Dz. Urz. KGP Nr 10, poz. 77 - zwane dalej również wytycznymi nr 2 KGP.

Zadania realizowane przez funkcjonariuszy podległych Komendantowi Miejskiemu Policji w Częstochowie były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. W każdym kontrolowanym przypadku podejmowane działania miały na celu udzielenie pomocy osobom, co do których istniało podejrzenie, że zostały dotknięte przemocą w rodzinie. W trakcie interwencji domowych dokonywano prawidłowej oceny zachowania sprawców przemocy, a w sytuacjach, w których istniały wątpliwości dotyczące konieczności zatrzymania sprawców przemocy, stosowano narzędzia szacowania ryzyka¹³. W przypadku stwierdzenia przemocy, której sprawcą był policjant, sposób prowadzenia interwencji nie odbiegał od obowiązujących w tym zakresie standardów działania, a czynności wykonywane w ramach procedury NK były zgodne z wytycznymi nr 2 KGP oraz zaleceniami wydawanymi przez Komendanta Miejskiego Policji w Częstochowie.

Prowadzenie systematycznego nadzoru przez kierownictwo jednostki kontrolowanej i koordynatora procedury NK¹⁴, a także wdrożenie w jego ramach działań zaradczych¹⁵, zapewniło prawidłową realizację zadań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jednakże nie był on wystarczający dla zapewnienia rzetelnego dokumentowania wszystkich czynności podejmowanych przez funkcjonariuszy wszczynających i realizujących procedurę NK.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na niepotwierdzeniu w 98,5% kontrolowanych przypadków przekazywania osobom dotkniętym przemocą w rodzinie części „B” formularzy NK oraz niekompletnym opisywaniu w teczkach zagadnieniowych zadań zrealizowanych przez dzielnicowych z Komisariatu Policji VI w Częstochowie¹⁶.

Dodatkowo w toku kontroli stwierdzono uchybienia dotyczące nieokreślenia w kartach opisu stanowiska pracy zadań wynikających z procedury NK i sprawowania nadzoru w tym zakresie, jak też prowadzenia dla jednej rodziny dwóch odrębnych teczek zagadnieniowych, a zgodnie z wytycznymi nr 2 KGP, teczkę zagadnieniową „Przemoc w rodzinie” prowadzi się odrębnie dla każdej rodziny.

Przedstawiona ocena została sformułowana na podstawie dokonanych w toku kontroli następujących ustaleń.

1. Przygotowanie funkcjonariuszy Policji do realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Działając przeciwko jednemu z rodzajów patologii społecznej, jakim jest przemoc w rodzinie, zdefiniowana w art. 2 pkt 2 ustawy o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, w KMP w Częstochowie były podejmowane działania zapewniające odpowiednie przygotowanie funkcjonariuszy pełniących służbę w podległych komisariatach do realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz realizacji procedury NK.

¹³ W 2013 r., z inicjatywy Ministra Spraw Wewnętrznych, we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje oraz Ogólnopolskim Pogotowiem dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Instytutu Psychologii Zdrowia *Niebieska Linia*, w Komendzie Głównej Policji opracowano narzędzia szacowania ryzyka zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, w skład których wchodziły kwestionariusze szacowania ryzyka oraz algorytmy postępowania policjantów podczas ww. interwencji. Narzędzia zostały opracowane w celu ich wykorzystywania w sytuacjach budzących wątpliwości co do zatrzymania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

¹⁴ Zwanego dalej również koordynatorem.

¹⁵ Zrealizowano wszystkie wnioski i zalecenia sformułowane w związku z podjęciem wobec policjantów czynności wyjaśniających oraz postępowań sprawdzających (omówionych w dalszej części dokumentu) przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą w jednostkach podległych KMP w Częstochowie.

¹⁶ Wytyczne nr 2 KGP określają m.in. sposób dokumentowania przez policjantów zadań realizowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Zgodnie z wytycznymi nr 2 KGP¹⁷ kierownik jednostki kontrolowanej w październiku 2013 r. wyznaczył na koordynatora procedury „Niebieskie Karty” funkcjonariusza z Wydziału Prewencji KMP w Częstochowie, posiadającego odpowiednie wykształcenie, doświadczenie i kwalifikacje zawodowe¹⁸.

Stwierdzono, że w KMP w Częstochowie podejmowano działania zmierzające do podniesienia kompetencji zawodowych koordynatora procedury NK. Uczestnictwo koordynatora w szkoleniach organizowanych przez jednostki nadrzędne, dało mu możliwość pogłębienia wiedzy z zakresu wdrażania i realizacji procedury NK, w tym poznanie metod i narzędzi szacowania przez policjantów poziomu ryzyka zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.

W trakcie szkoleń koordynator został wyposażony w instrukcje i algorytmy posługiwania się kwestionariuszami szacowania ryzyka przemocy w rodzinie¹⁹ oraz zobowiązano go do ich wdrożenia w jednostkach podległych KMP w Częstochowie, a także do przeszkolenia w ww. zakresie policjantów realizujących zadania wynikające z ww. procedur.

Odpowiednie wykształcenie koordynatora, doświadczenie i kwalifikacje zawodowe oraz podnoszenie umiejętności w ramach szkoleń, o czym była mowa powyżej, pozwalają na stwierdzenie, że wybrany funkcjonariusz został przygotowany do prowadzenia doskonalenia zawodowego policjantów realizujących zadania wynikające z procedury NK²⁰.

Należy także podkreślić, że systematyczne doskonalenie zawodowe koordynatora²¹ miało korzystny wpływ na intensywność i metodykę prowadzonych zajęć oraz tematykę zagadnień omawianych przez niego podczas szkoleń, przeprowadzonych w celu podniesienia profesjonalizmu ww. policjantów. Od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 30 września 2015 r., w badanej tematyce, udokumentowano zorganizowanie i przeprowadzenie 39 szkoleń, w trakcie których przeszkolono 721 policjantów.

Poza wykonywaniem poleceń jednostek nadrzędnych wydawanych w zakresie doskonalenia zawodowego policjantów realizujących procedurę NK, potrzeby szkoleniowe w zakresie prowadzenia interwencji i wszczynania procedur NK, określano także na podstawie wniosków koordynatora sformułowanych po zakończeniu czynności sprawdzających, realizowanych w ramach sprawowanego przez niego nadzoru.

Dostrzegając potrzebę koordynacji i profesjonalizacji działań o charakterze prewencyjnym, Komendant Miejski Policji w Częstochowie w dniu 30 lipca 2014 r. zatwierdził opracowany w jednostce kontrolowanej *Model nadzoru sprawowanego nad służbą prewencyjną w jednostkach*

¹⁷ Zgodnie z § 4 ww. wytycznych w pracach zespołu interdyscyplinarnego bierze udział koordynator procedury „Niebieskie Karty” lub inny funkcjonariusz wyznaczony przez kierownika komórki organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej Policji.

¹⁸ Funkcjonariusz w chwili powołania na koordynatora procedury „Niebieskie Karty” miał wykształcenie wyższe oficerskie oraz w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ukończył kurs specjalistyczny i posiadał doświadczenie zawodowe wynikające z kilkuletniej służby w Policji, w trakcie której realizował m.in. zadania wynikające z procedury „Niebieskie Karty”.

¹⁹ W Komendzie Głównej Policji opracowano dwa narzędzia (wielkości wkładki do notatnika służbowego policjantów) służące do szacowania ryzyka zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie: część A - przemoc wobec osób dorosłych oraz część B - przemoc wobec dzieci. Każde z narzędzi składa się z kwestionariusza szacowania ryzyka oraz algorytmu postępowania policjanta.

²⁰ Policjantom z zespołów patrolowych, dzielnicowych i dyżurnych.

²¹ W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie udokumentowano ukończenie przez koordynatora kursu specjalistycznego oraz udział w 2 seminariach i 6 szkoleniach prowadzonych przez jednostki nadrzędne lub podmioty zewnętrzne.

podległych Komendzie Miejskiej Policji w Częstochowie²², określający m.in. prawidłową realizację zadań, ich kontrolę i koordynację, a także osoby odpowiedzialne za nadzór i koordynację zadań i zobowiązane do podejmowania działań zapobiegających powstawaniu trudności, czy też przeszkód w realizacji zadań służbowych przez funkcjonariuszy KMP w Częstochowie i podległych jednostek.

Wdrożenie rozwiązań wynikających z ww. dokumentu zapewniło sprawną i efektywną organizację służby patrolowej oraz skuteczny nadzór nad jej pełnieniem, a także przyczyniło się do wzmocnienia nadzoru nad prawidłowością wprowadzania w KMP w Częstochowie i podległych jednostkach wpisów dotyczących interwencji domowych do Systemu Wspomagania Dowodzenia²³.

Zgodnie z § 23 *Modelu nadzoru sprawowanego nad służbą prewencyjną* koordynator procedury NK odpowiadał za prawidłową realizację zadań Policji określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozporządzeniu w sprawie procedury „Niebieskie Karty”. Funkcjonariusz w ramach sprawowanego nadzoru koordynował tematykę przemocy w rodzinie oraz prowadził kontrolę prawidłowości postępowania policjantów podczas realizacji procedury.

Od 2013 r. - w ramach sprawowanego nadzoru Komendant Miejski Policji w Częstochowie, zobowiązał koordynatora do prowadzenia badań i formułowania ocen w zakresie postępowania policjantów podczas realizacji procedury NK w komisariatach Policji wskazanych w *Planie czynności sprawdzających*²⁴.

Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą koordynator m.in. przeprowadził 3 badania²⁵, których celem było dokonanie ustaleń w zakresie stopnia realizacji wprowadzonych do stosowania wytycznych nr 2 KGP, w szczególności dokumentowania oraz obiegu dokumentacji wytworzonej w ramach realizacji procedury NK, a także realizacji zadań wynikających z indywidualnego planu pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Ponadto, badaniami objęto sposób sprawowania przez kierownika jednostki lub wyznaczonej przez niego osoby nadzoru nad realizacją zadań wynikających z procedury NK. W ramach ww. badań dokonywano także oceny realizacji zadań zawartych w procedurach określających współpracę służby kuratorskiej i funkcjonariuszy Policji²⁶ oraz w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinach policyjnych pn. „MOC – tak, PRZEMOC – nie!”*²⁷. Jednocześnie na podstawie pytań testowych, opracowanych w zakresie problematyki związanej z przemocą w rodzinie przez Wydział Prewencji KMP w Częstochowie²⁸, w trakcie badań sprawdzano poziom wiedzy zawodowej wśród policjantów z Ogniw Patrolowo-Interwencyjnych i dzielnicowych. Poza opisem stanu faktycznego oraz dokonaniem oceny poziomu wiedzy ww. policjantów, sporządzone z badań *Protokoły z czynności sprawdzających* zawierały wnioski i zalecenia sformułowane w celu usunięcia nieprawidłowości oraz podjęcia w jednostkach kontrolowanych działań naprawczych²⁹.

²²Zwany dalej również *Modelem nadzoru sprawowanego nad służbą prewencyjną*.

²³Dalej zwanym SWD.

²⁴Plan czynności sprawdzających sporządzano do każdego badania, którym obejmowano co najmniej 2 podległe jednostki.

²⁵Badaniem objęto KP I, KP II, KP III, KP IV, KP w Olsztynie oraz KP w Kłomnicach.

²⁶Wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 11 grudnia 2011 roku w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (PG-VII-G-021/1/11).

²⁷Zwanego dalej *Programem przeciwdziałania przemocy w rodzinach policyjnych*.

²⁸Stanowiących załącznik do *Planu czynności sprawdzających*.

²⁹Wnioski i zalecenia w szczególności dotyczyły zwiększenia nadzoru sprawowanego przez kierowników jednostek podległych KMP w Częstochowie nad realizacją zadań wynikających z procedury NK oraz doraźnego sprawdzania policjantów w zakresie znajomości przepisów regulujących przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, a także w zakresie prawidłowego obiegu i dokumentowania wytworzonej dokumentacji.

Jak powyżej wskazano jednym z działań było zaplanowanie, zorganizowanie oraz przeprowadzenie przez koordynatora doskonalenia zawodowego dla policjantów prowadzących interwencje i realizujących procedurę NK³⁰. Stwierdzone przez koordynatora w ramach sprawowanego nadzoru błędy wynikające z nieprawidłowego prowadzenia przez policjantów interwencji domowych i wszczynania procedury NK, stanowiły podstawę do przygotowania opracowań, których celem było przygotowanie optymalnych rozwiązań na rzecz właściwej realizacji ustawowych zadań w obszarze przemocy w rodzinie, jak również ujednoczenia sposobu realizacji ww. procedury. W tym celu w dniu 15 maja 2014 r. opracowane przez Wydział Prewencji KMP w Częstochowie *Wskazówki i zasady prawidłowego postępowania funkcjonariuszy w sytuacjach prowadzenia interwencji w związku z przemocą w rodzinie*, zostały przesłane do jednostek podległych KMP w Częstochowie. Jednocześnie, mając na uwadze właściwe udzielanie pomocy osobom, co do których istnieje podejrzenie, że zostały dotknięte przemocą domową I Zastępca Komendanta Miejskiego Policji w Częstochowie w dniu 27 sierpnia 2015 r. przekazał do podległych komisariatów zalecenia zatytułowane *Jak rozmawiać z ofiarą przemocy w rodzinie – pierwszy kontakt*.

Aktualizowanie, rozszerzanie i pogłębianie wiedzy policjantów wszczynających oraz prowadzących procedurę NK, następowało także poprzez umożliwianie im uczestniczenia w szkoleniach organizowanych w ww. zakresie przez jednostki nadrzędne lub podmioty zewnętrzne³¹. W ramach doskonalenia zawodowego regionalnego prowadzonego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szkoleniach zorganizowanych przez KWP w Katowicach wzięło udział 10 policjantów z jednostek podległych KMP w Częstochowie. W tym samym zakresie kursy specjalistyczne prowadzone przez szkoły policyjne ukończyło 9 z 98 funkcjonariuszy realizujących m.in. zadania zwalczania zjawiska przemocy domowej³².

Zorganizowanie i przeprowadzenie przedsięwzięć szkoleniowych pozwoliło na przygotowanie funkcjonariuszy jednostek podległych KMP w Częstochowie do właściwej realizacji procedury NK, a nabyta podczas szkoleń wiedza z zakresu wykorzystywania narzędzi szacowania poziomu ryzyka podczas przeprowadzania interwencji policyjnych związanych z przemocą w rodzinie, była przydatna z punktu widzenia zadań wykonywanych przez przeszkolonych policjantów.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej, kierownictwo KMP w Częstochowie i podległych komisariatów, wyznaczyło 18 policjantów³³ do pracy w 17 zespołach interdyscyplinarnych utworzonych na terenie działania jednostek³⁴. Stwierdzono, że upoważnieni policjanci brali udział w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych³⁵ i grup roboczych, zobligowanych do udzielania pomocy oraz rozwiązywania problemów rodzin, w których stwierdzono stosowanie przemocy.

Na efektywniejsze udzielenie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, wpływało również zaangażowanie koordynatora procedury NK do podejmowania współpracy z podmiotami państwowymi, samorządem lokalnym i instytucjami ustawowo albo statutowo powołanymi do

³⁰ Koordynator procedury NK przekazywał do wszystkich jednostek podległych KMP informacje dotyczące istotnych ustaleń wynikających z przeprowadzonych czynności.

³¹ Ustawowo lub statutowo powołane do udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą domową.

³² W okresie objętym kontrolą służbę na stanowisku dzielnicowych pełniło 87 policjantów, funkcję kierowników Rewirów Dzielnicowych pełniło 6 policjantów a Ogniwo Patrolowo-Interwencyjnych 5 policjantów.

³³ 2 pełniących służbę w Wydziale Prewencji KMP w Częstochowie oraz 16 z podległych komisariatów.

³⁴ Zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym.

³⁵ Powołanych przez Radę Miasta Częstochowa lub Rady Gmin.

przeciwdziałania przemocy domowej³⁶ oraz skierowanie go do realizowania działań profilaktycznych, poświęconych przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, kształtujących postawę społeczeństwa, nieakceptującą zachowań sprawców tej przemocy. W ramach powyższych działań koordynator uczestniczył w prowadzeniu lub organizacji 16 seminariów, których celem było zwrócenie uwagi społeczeństwa na potrzeby i prawa osób dotkniętych przestępstwem lub udzielanie porad prawnych zapoznania z tematyką zjawiska przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem roli stereotypów utrudniających prawidłowe reagowanie na akty przemocy.

Na podstawie przekazanej dokumentacji stwierdzono, że tylko 4 z 12 policjantów pełniących w okresie objętym kontrolą funkcję kierowników Referatów Dzielnicowych i Ogniw Patrolowo-Interwencyjnych miało w kartach opisu stanowiska pracy określone zadanie w zakresie sprawowania nadzoru nad realizacją zadań wynikających z procedury NK. Analogicznie dotyczy to także 8 z 92 dzielnicowych, którym w kartach opisu stanowiska pracy nie określono zadań w tym zakresie. Ponadto, obowiązek uczestniczenia w pracach zespołów interdyscyplinarnych został wskazany tylko w 4 z 18 kart opisu stanowiska pracy zajmowanych przez funkcjonariuszy realizujących zadania wynikające z procedury NK. Nieokreślenie w kartach opisu stanowiska pracy wymienionych zadań, zwłaszcza ich nadzorowania i reprezentowania Policji przez wskazanych policjantów uznano za **uchybiecie**, stanowiące odstępstwo od zasad wprowadzonych do stosowania w Policji przez Komendanta Głównego Policji.

2. Sposób realizacji procedury „Niebieskie Karty” przez funkcjonariuszy Policji.

Podejmowanie przez funkcjonariuszy KMP w Częstochowie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywało się na podstawie procedury NK. Podstawą do wszczęcia procedury było powzięcie przez kontrolowaną jednostkę informacji o podejrzeniu stosowania przez daną osobę przemocy wobec członków swojej rodziny. Po uzyskaniu ww. informacji funkcjonariusze KMP w Częstochowie podejmowali stosowne czynności, tj. w pierwszej kolejności brali udział w interwencji w miejscu wskazanym przez osobę zgłaszającą, informowali ofiary oraz pouczali sprawców przemocy³⁷, a następnie wypełniali formularz „Niebieska Karta”, co formalnie rozpoczynało prowadzenie procedury.

Poza jednym kontrolowanym przypadkiem³⁸, podejmowanie przez funkcjonariuszy komisariatów podległych KMP w Częstochowie interwencji wobec rodzin dotkniętych przemocą było zgodne z wydanymi w tym zakresie przepisami. Przede wszystkim podejmowano działania, które zmierzały do udzielenia pomocy osobom poszkodowanym oraz izolowania sprawców przemocy od członków rodziny.

W okresie objętym kontrolą na działania policjantów z jednostek podległych KMP w Częstochowie, wpłynęło łącznie 15 skarg, w których sformułowano zarzuty dotyczące niewłaściwego przeprowadzenia interwencji, założenia lub niesporządzenia NK oraz braku obiektywizmu w wykonywaniu czynności służbowych. Jedna skarga rozpoznawana w zakresie

³⁶ W powyższym zakresie, przedstawiono dokumentację wskazując na podejmowanie przez koordynatora działań mających na celu wypracowania skutecznych metod współpracy z Kuratorem Okręgowym w Częstochowie, z Częstochowskim Ośrodkiem Pomocy Pokrzywdzonym Przesłpstwem, Ogólnopolskim Pogotowiem dla Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Starostwem Powiatowym.

³⁷ Osoby te były pouczane m.in. o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od wspomnianej osoby.

³⁸ Na niewłaściwe zachowanie policjanta podczas interwencji wpłynęła skarga, którą po rozpoznaniu uznano za zasadną – sprawa została omówiona w dalszej części dokumentu.

nieetycznego zachowania funkcjonariusza, została uznana za zasadną³⁹, natomiast w pozostałych sprawach, sformułowane zarzuty nie zostały potwierdzone. W ramach sprawowanego nadzoru I Zastępca Komendanta Miejskiego Policji w Częstochowie polecił Komendantowi Komisariatu Policji V w Częstochowie przeprowadzić z funkcjonariuszem rozmowę instruktazową dotyczącą zasad prowadzenia interwencji domowych i komunikowania się ze stronami konfliktu. Wydano także polecenie przeprowadzenia szkoleń, w trakcie których policjanci Ogniw Patrolowo-Interwencyjnych i dzielnicowi mieli zostać ponownie zapoznani z przepisami dotyczącymi procedury NK oraz z zasadami etyki zawodowej policjantów⁴⁰.

Na podstawie analizy postępowań skargowych stwierdzono, że wszystkie sprawy zostały rzetelnie rozpoznane. Żadna ze złożonych skarg nie dotyczyła sposobu przeprowadzania interwencji domowych, w których sprawcami przemocy byli funkcjonariusze Policji.

W ramach sprawowanego nadzoru Komendant Miejski Policji w Częstochowie dwukrotnie polecił przeprowadzenie czynności wyjaśniających wobec funkcjonariuszy podejrzewanych o zaniechanie w trakcie prowadzenia interwencji domowej wykonania obowiązków służbowych. W pierwszym przypadku, czynności wyjaśniające potwierdziły popełnienie przez policjanta przewinienia dyscyplinarnego⁴¹ a w drugim stwierdzono, że działania podjęte przez funkcjonariuszy nie stanowiły naruszenia dyscypliny służbowej.

Analizując dokumentację sporządzoną w trakcie interwencji oraz zgromadzoną w teczkach zagadnieniowych stwierdzono, że w każdym kontrolowanym przypadku, prawidłowo wszczynano ww. procedurę, wykorzystywane formularze były zgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”. Części „A” ww. formularzy wypełniano rzetelnie, a informacje w nich zawarte pozwalały na dokonanie oceny stanu faktycznego danego przypadku przemocy w rodzinie. Formularze były przekazywane terminowo właściwemu terytorialnie przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. W przypadkach zastosowania środków przymusu bezpośredniego wobec sprawców przemocy prawidłowo dokonywano oceny przesłanek wskazujących na konieczność ich użycia⁴², a przy podejmowaniu decyzji o zatrzymaniu sprawcy przemocy w rodzinie⁴³, korzystano z narzędzi szacowania ryzyka.

Teczki zagadnieniowe „Przemoc w rodzinie”, były prowadzone zgodnie z wytycznymi nr 2 Komendanta Głównego Policji w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas procedury „Niebieskie Karty”. Niezależnie od tego czy procedura została wszczęta przez Policję, czy przez inny uprawniony podmiot⁴⁴ teczki zagadnieniowe, poza dwoma przypadkami, zakładano odrębnie dla każdej rodziny. Przyjęty sposób postępowania umożliwił gromadzenie w jednym miejscu dokumentów potwierdzających m.in. czynności wykonywane przez dzielnicowych oraz

³⁹ Sprawa ZK-388/S-49/15, w której sformułowano zarzut, że policjant podczas interwencji wyraził opinię o relacjach panujących pomiędzy małżonkami.

⁴⁰ Szkolenia w formie warsztatów, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem zaplanowano w okresie od 23 października do 30 grudnia 2015 r.

⁴¹ Na podstawie art. 132 ust. 4b ustawy o Policji przewinienie zostało uznane za przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi i postanowiono odstąpić od wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, poprzestając na przeprowadzeniu z funkcjonariuszem rozmowy dyscyplinującej.

⁴² Określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 628, z późn. zm.).

⁴³ Na podstawie art. 15a ustawy o Policji.

⁴⁴ Zgodnie z przepisem art. 9d ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie czynności mogą być podejmowane i realizowane przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia.

potwierdzające sprawowanie przez bezpośrednich przełożonych nadzoru nad poprawnością podejmowanych działań. Niemniej jednak stwierdzono, że w dwóch przypadkach odstąpiono od przyjętych zasad i założono po 2 teczki zagadnieniowe dla jednej rodziny. Powyższe zostało uznane za **uchybie**nie, które nie miało wpływu na prawidłowość realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W teczkach zagadnieniowych przechowywano kserokopie części „A” formularzy „Niebieska Karta”⁴⁵ i dokumentację potwierdzającą podjęte przez Policję działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie⁴⁶ oraz dotyczącą okoliczności zakończenia danej procedury NK⁴⁷. Stwierdzono, że tylko w 1 przypadku na 68 poddanych kontroli procedur NK, w jednostce kontrolowanej znajdowała się dokumentacja potwierdzająca przekazanie przez funkcjonariuszy Policji osobom dotkniętym przemocą w rodzinie części „B” formularzy NK. Mając na uwadze postanowienia § 5 ust. 1 wytycznych nr 2 KGP, wskazujące na konieczność gromadzenia w teczkach zagadnieniowych wszystkich dokumentów potwierdzających wykonane czynności, niedokumentowanie przez policjantów przekazania ofiarom przemocy części „B” formularza w pozostałych 67 kontrolowanych przypadkach wszczętych procedur NK z uwagi na skalę zjawiska uznano za **nieprawidłowość**. Przyczyną nieprawidłowości było niezastosowanie się funkcjonariuszy przeprowadzających interwencję do zasad określonych w wytycznych wprowadzonych do stosowania w Policji. Natomiast skutkiem było nierzetelne prowadzenie teczek zagadnieniowych. Nadzór nad realizacją zadań sprawowali bezpośredni przełożeni policjantów przeprowadzających interwencje, komendanci komisariatów w Częstochowie oraz koordynator, który także został zobowiązany do sprawowania nadzoru nad sposobem realizacji zadań wynikających z procedury NK.

W zakresie czynności wykonywanych w ramach procedury NK za **nieprawidłowość** uznano niewłaściwe sprawowanie nadzoru przez kierownika Rewiru Dzielnicowych i Komendanta Komisariatu Policji VI w Częstochowie nad sposobem dokumentowania w teczkach zagadnieniowych działań podjętych w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Stwierdzono, że do teczek zagadnieniowych nie była dołączana dokumentacja potwierdzająca przekazanie zespołom interdyscyplinarnym oryginałów części „A” formularzy i udział policjantów w posiedzeniach grup roboczych. Funkcjonariusze przeprowadzający wizyty kontrolne w rodzinach dotkniętych przemocą ograniczali się do sporządzania krótkich (klikuzdaniowych) zapisów w karcie pn. *Czynności wykonane w ramach „NK”*, co było niezgodne z § 5 ust. 1 wytycznych nr 2 KGP⁴⁸. Poza tym na dokumentach znajdujących się w teczkach zagadnieniowych nie było adnotacji świadczących o systematycznym sprawowaniu nadzoru nad prawidłowością oraz terminowością wykonywania czynności w poszczególnych sprawach, co z kolei było niezgodne z § 7 wytycznych nr 2 KGP⁴⁹. Zapisy wskazujące na dokonanie kontroli prawidłowości realizacji procedury NK znajdowały się jedynie w *kartach kontrolnych* i zostały wykonane już po zakończeniu prowadzenia czynności w danej sprawie. Przyczyną nieprawidłowości było niewykonywanie przez policjantów wytycznych nr 2 KGP oraz

⁴⁵ Oryginały były przekazywane właściwym zespołom interdyscyplinarnym.

⁴⁶ Np. sporządzanie notatek z rozmów z ofiarami/sprawcami/świadkami przemocy oraz z innych istotnych ustaleń, wykonanych w ramach prac w grupach roboczych działających przy zespołach interdyscyplinarnych. Członkami poszczególnych grup roboczych byli dzielnicowi z rejonu, w którym zamieszkiwały osoby, co do których istniało podejrzenie, że zostały dotknięte przemocą.

⁴⁷ Protokoły przekazane przez zespoły interdyscyplinarne lub notatki służbowe sporządzone przez policjantów – członków grup roboczych, działających przy zespole interdyscyplinarnym.

⁴⁸ Zgodnie z którym w teczce zagadnieniowej gromadzi się wszystkie dokumenty potwierdzające czynności podjęte przez Policję wobec przemocy w rodzinie.

⁴⁹ Zgodnie z którym kierownik jednostki organizacyjnej Policji lub wyznaczona przez niego osoba, sprawuje nadzór nad realizacją działań Policji podejmowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

poleceń kierownictwa Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie, wydanych w ramach sprawowanego nadzoru. Skutkiem nieprawidłowości był brak kompletnych informacji o czynnościach zrealizowanych przez dzielnicowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności o rodzaju pomocy i wsparcia udzielonego rodzinie dotkniętej przemocą.

W reakcji na nieprawidłowość I Zastępca Komendanta Miejskiego Policji w Częstochowie w dniu 20 października 2015 r., (tj. w trakcie prowadzenia czynności kontrolnych) zaakceptował zmianę w planie *Czynności sprawdzających w zakresie postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty*, polegającą na objęciu przedmiotowymi czynnościami Komisariatu Policji VI w Częstochowie⁵⁰.

W celu zapewnienia właściwej realizacji zadań Policji⁵¹, koordynator procedury NK, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonywał analizy zgromadzonych w SWD zapisów z interwencji zakwalifikowanych jako interwencja domowa dotycząca Przemocy Domowej – „Niebieskie Karty” oraz interwencji zakwalifikowanych jako „inna interwencja policyjna”. W przypadku powzięcia wątpliwości co do prawidłowości czynności wykonanych przez policjantów w trakcie tych interwencji, formułowane były wystąpienia do właściwych komendantów komisariatów Policji, zawierające prośby o przedstawienie wyjaśnień odnośnie do wskazanych spraw. Stosowanie powyższego rozwiązania zapewniało kierownictwu KMP w Częstochowie możliwość bieżącego korygowania błędów dotyczących sposobu przeprowadzania interwencji związanych z przemocą domową oraz ich dokumentowania w systemach informatycznych Policji.

Niezależnie od powyższego stwierdzono, że rozwiązania przyjęte w KMP w Częstochowie umożliwiały kierownictwu jednostki kontrolowanej sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań wynikających z procedury NK, w tym prowadzeniem teczek zagadnieniowych. W ramach przyjętych rozwiązań stworzono bezpośrednim przełożonym policjantów, realizujących procedurę NK, możliwość przeprowadzenia systematycznych kontroli dokumentowania w teczkach zagadnieniowych zrealizowanych czynności i ich terminowości. Stwierdzono, że z wyjątkiem kierownictwa KP VI w Częstochowie przyjęte rozwiązania były wykorzystywane w innych jednostkach, w których sprawowanie nadzoru nad prawidłowością i terminowością wykonywania czynności było dokumentowane systematycznie.

3. Sposób reakcji przełożonych na informacje dotyczące przemocy w rodzinie funkcjonariusza.

Zgodnie z założeniami wprowadzonymi w 2012 r. przez Komendanta Głównego Policji w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinach policyjnych pn. „MOC – tak, PRZEMOC – nie!”*, kadra kierownicza Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie oraz podległych komisariatów⁵² uczestniczyła w szkoleniach organizowanych przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach⁵³, których celem było ukształtowanie właściwej postawy przełożonych, w sytuacji powzięcia informacji o możliwości stosowania przemocy w rodzinie policyjnej.

⁵⁰ W ramach badań sprawdzeniu mają zostać poddane czynności wykonane przez policjantów w ramach procedury NK oraz poziom wiedzy zawodowej funkcjonariuszy ogniwa patrolowo–interwencyjnego oraz dzielnicowych.

⁵¹ Określonych w ustawie *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* i rozporządzeniu Rady Ministrów w *sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*, a także wskazanych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020, stanowiącym załącznik do uchwały Nr 76 Rady Ministrów (MP z 2014 r. poz. 445).

⁵² Kierownictwo wyższego i średniego szczebla.

⁵³ Szkolenia były prowadzone przez policjantów i psychologów z KWP w Katowicach.

W okresie od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 30 września 2015 r. funkcjonariusze KMP w Częstochowie wszczęli 13 procedur NK w 7 rodzinach policjantów zamieszkujących na terenie działania jednostki kontrolowanej⁵⁴.

Działania podejmowane przez funkcjonariuszy KMP w Częstochowie w ramach ww. procedury w stosunku do policjantów – ofiar lub sprawców przemocy nie odbiegały od obowiązujących przepisów. W każdym przypadku zakładano teczki zagadnieniowe, w których gromadzone były dokumenty potwierdzające wykonane w danej sprawie czynności. W związku ze zdarzeniami, w których sprawcą przemocy w rodzinie był policjant, wszczynano czynności wyjaśniające, których celem było ustalenie czy funkcjonariusz nie naruszył dyscypliny służbowej lub zasad etyki zawodowej. W dwóch przypadkach uznano, że funkcjonariusze nie naruszyli zasad dyscypliny służbowej i etyki zawodowej. Natomiast, w jednym przypadku, postępowanie dyscyplinarne wykazało fakt popełnienia naruszenia dyscypliny służbowej polegającej na nieetycznym zachowaniu policjanta. W stosunku do policjanta – sprawcy przemocy w rodzinie wszczęte zostało postępowanie dyscyplinarne, które zostało umorzono w związku ze zwolnieniem funkcjonariusza ze służby. W jednej sprawie, w toku przeprowadzonych czynności potwierdzono popełnienie przez funkcjonariusza przewinienia dyscyplinarnego. Pomimo zawartych w sprawozdaniu propozycji uznania przewinienia za przewinienie mniejszej wagi i odstąpienia od wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, Komendant Miejski Policji w Częstochowie polecił wszczęcie przedmiotowego postępowania. Policjant – sprawca przemocy został uznany winnym popełnienia przewinienia dyscyplinarnego i została mu wymierzona kara dyscyplinarna nagany.

Ponadto, w przypadku interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie, której sprawcami byli funkcjonariusze z jednostek podległych KMP w Częstochowie, zamieszkujący na terenie ich działania, oficer dyżurny oprócz skierowanego na miejsce zdarzenia zespołu patrolowego na interwencję wzywał bezpośrednich przełożonych policjantów – sprawców przemocy, a w przypadku ich nieobecności kierował na miejsce zdarzenia dyżurujących przedstawicieli kierownictwa jednostki.

W celu zapobiegania eskalacji przemocy w rodzinach policyjnych, informacje z interwencji były przekazywane do zespołu psychologów KMP w Częstochowie, do których kierowano także prośby o przeprowadzenie z funkcjonariuszami konsultacji. Kolejnymi działaniami przełożonych zmierzającymi do zapobieżenia występowaniu przemocy w rodzinach policyjnych było monitorowanie służby policjantów oraz przeprowadzanie przez przełożonych rozmów, w trakcie których przedstawiano propozycje udzielenia pomocy, mającej na celu zapobieganie występowania agresywnych zachowań.

Zgodnie z zaleceniami określonymi w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinach policyjnych*, kierownictwo jednostek Policji, w których służbę pełnili policjanci – sprawcy przemocy w rodzinie, było informowane przez KMP w Częstochowie o każdym przypadku interwencji domowej, w trakcie której został wypełniony formularz części „A” formularzy „Niebieska Karta”.

Z wyjątkiem niewystępowania w jednym przypadku do innej jednostki terenowej Policji o istotne informacje dotyczące policjanta – sprawcy przemocy w rodzinie, pozostałe czynności

⁵⁴ 9 procedur zostało wszczętych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie policjantów. W 4 przypadkach policjanci byli ofiarami przemocy domowej. W 11 przypadkach procedury NK zostały wszczęte w rodzinach policjantów zamieszkujących na terenie działania KMP w Częstochowie, którzy jednocześnie pełnili służbę w komisariatach podległych jednostce kontrolowanej. 2 procedury zostały wszczęte wobec funkcjonariuszy pełniących służbę w innych jednostkach Policji.

podejmowane podczas prowadzenia procedury NK były zgodne z *Wyciągiem z programu przeciwdziałania przemocy w rodzinach policyjnych pn. „MOC – tak, PRZEMOC – nie!*, zawierającym wskazówki i zasady prawidłowego postępowania w sytuacji, gdy sprawcą lub ofiarą przemocy w rodzinie jest policjant, którego stosowanie polecił Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji⁵⁵.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia należy stwierdzić, że stosowane w KMP w Częstochowie zasady postępowania, gdy sprawcą lub ofiarą przemocy w rodzinie był policjant zapewniały właściwy obieg informacji pomiędzy kierownictwem jednostek Policji właściwych ze względu na miejsce zamieszkania i na miejsce służby policjantów – sprawców przemocy w rodzinie.

4. Zalecenia i wnioski.

W celu usunięcia nieprawidłowości oraz usprawnienia funkcjonowania kontrolowanej jednostki wnoszę o:

- 1) wypracowanie i wdrożenie w podległych komisariatach Policji w terminie do 10 marca 2016 r. rozwiązań organizacyjnych, które zapewniłyby skuteczny nadzór nad realizacją procedury „Niebieskie Karty” w zakresie:
 - prawidłowości prowadzenia teczek zagadnieniowych „Przemoc w rodzinie”,
 - dokumentowania wszystkich czynności podjętych przez Policję wobec przemocy w rodzinie;
- 2) niezwłoczne sporządzenie kart opisu stanowiska pracy, o których mowa w wystąpieniu pokontrolnym oraz sporządzanie kolejnych kart zgodnie z przepisami obowiązującymi w Policji;
- 3) kontynuowanie działań zmierzających do podniesienia poziomu wiedzy i umiejętności koordynatorów oraz policjantów prowadzących interwencje domowe, wszczynających i prowadzących procedurę „Niebieskie Karty”.

Na podstawie art. 49 ustawy o *kontroli* uprzejmie proszę Pana Komendanta o przedstawienie, w terminie do 10 marca 2016 r., informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub o przyczynach ich niewykorzystania albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

MINISTER
SPRAW WNETRZNYCH
ADMINISTRACJI
[Podpis]
Tomasz BŁASZCZAK

Wykonano w 2 egz.:

1. Egz. Nr 1 – Komendant Miejski Policji w Częstochowie
2. Egz. Nr 2 – aa

⁵⁵ Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji w dniu 25 stycznia 2013 r. przesłał do podległych jednostek Policji wyciąg z programu przeciwdziałania przemocy w rodzinach policyjnych pn. „MOC – tak, PRZEMOC – nie!”, zawierający wskazówki i zasady prawidłowego postępowania w sytuacji, gdy sprawcą lub ofiarą przemocy w rodzinie jest policjant.